Cotitura

Şi pentru că am fost injuraţi la o istorie străină, amară
şi cumplită precum o cunoaştem, trebuia, se cerea, bătuse
ora să ne întoarcem faţa spre noi înşine.

Noi am îndurat pară şi secetă, parte din fiinţă ne-a răpus în gheţurile siberiilor, parte şi-a sfîrşit inima în războiul hitlerist-stalinist, dar în pofida tuturor acestor şi altor intemperii, izvorul neamului nu a secat.

Puţin cîte puţin, de la optzeci şi cinci de secolul ist încoace am prins, ziceam, a cerceta mai profund cum şi cine au ajuns pînă aici, dar mai ales ce am putea întreprinde pentru neapunerea seminţiei noastre şi a lăsa ori trimite copiilor şi nepoţilor copiilor noştri nu numai mituri despre continuatorii de acum ai lui Ştefan, cît şi curînd fapta, în care, ca într-o oglindă să ne vadă şi să procedeze la completarea fap-

tei, la fructificarea idealului de libertate.

Iată de ce poporul s-a şi întrunit pe 27 august 1989 la Marea Adunare Naţională. Era duminică, era clipa de vîrf a românilor de la est de Prut şi aici a venit omul de bună credinţă — cel de la plug şi cel de la mistrie, cel slujindu-l pe Dumnezeu şi cel din aula universitară. — cu Hristos în suflet a venit fiecare participant la Marea Adunare Naţională. Cu sacra speranţă întru reîntronarea vorbirii eminesciene şi grafie în care Poetul ne a lăsat, ca pe un testament durerea şi aspiraţiile Sale.

S-a venit cu icoana, cu iubirea de patrimoniul spiritual al străbunilor, cu gîndul la suveranitate şi independenţă. Dar pînă atunci poporul îşi vrea limba şi alfabetul, de fapt dreptul şi accesul firesc la moştenirea strămoşească.

Istoria va fixa şi actele de «vitejie» la capitolul dat ale unor «iluştri» savanţi. Apoi cu deosebire ale «înflăcăraţilor» leniniştі ce au creat dificultăţi pînă şi la organizarea epocalului eveniment — Marea Adunare Naţională.

Aşadar, poporul şi-a cerut în genunchi limba, alfabetul, dar nu a îngheunchiat în faţa siniştrilor răuvoitori ai zestrei noastre pe care duşmani «eminenţi» reprezentanţi ai ştiinţei filologice de la noi, îi căutau în tuspatru părţi a lumii, peste nouă mări şi nouă ţări, numai nu acasă.

Anticipată de mitinguri autorizate şi poate că şi spontane, de răfuielile cu poporul coordonate de către vasalii odioasului regim comunist, atunci, pe 27 august 1989, Marea Adunare Naţională şi-a atins scopul propus, ca astăzi, în aceeaşi Piaţă să ne întîlnim în preajma altui eveniment remarcabil — proclamarea de către Parlament a independenţei Republicii Moldova.

Într un ceas bun, Mare Adunare Naţională, iar noi să ne revedem aici numai şi numai cu prilejuri frumoase!

Serafim BELICOV.

Revenind la evenimentele de cotitură din istoria neamului nostru, oferim cititorilor cîteva crîmpeie din cuvîntarea ţinută la Marea Adunare Naţională din 27 august 1989 de către Ion Borşevici, preşedintele grupului de lucru pentru elaborarea proiectelor de legi cu privire la statalitatea limbii moldoveneşti bazată pe grafia latină şi a limbilor vorbite pe teritoriul republicii.

Sărbătoarea dreptăţii

În sfîrşit, datorită faptului că în republică va fi întronată o singură coroană lingvistică — limba de stat — limba moldovenilor, interlocutorul moldoveanului va cunoaşte treptat, încetul cu încetul, două limbi: materna şi moldoveneasca. Deci, dacă aceste proiecte vor fi adoptate la 29 august a. c. în cadrul sesiunii Sovietului Suprem al R.S.S.M., atunci va avea loc un eveniment istoric de o semnificaţie fără precedent pentru toţi oamenii de bună credinţă din republică, se va face o mare dreptate pe acest pămînt al doinelor străbune. Noi, reprezentanţii grupului de lucru, care cu atîta migală şi responsabilitate am elaborat proiectele, sîntem convinşi de faptul că aceste texte, asupra cărora s-a muncit cu mare sîrg şi ardoare, sînt ţesute nu numai din veritabilele fire ale drepturilor omului, ci şi din lacrima şi durerea poporului nostru şi ale compatrioţilor care-l susţin. Unde mai pui că în această opinie, manifestată cu atîta răbdare de bunul, ospitalierul şi harnicul nostru popor, rezidă nestăvilita lui vrere, devenită acum un imperativ ce se vrea realizat de toată suflarea naţională, din Carpaţi şi pînă la Mare. Da, realizată, dar nu pe contul altor popoare, cum ne învinuiesc cei cu mentalitatea imperială, ci cu ajutorul compatrioţilor, ţinîndu-se seama cu toată strictеţea de excluderea oricărei lezări a drepturilor fundamentale ale fiecărui cetăţean din republică, indiferent de apartenenţa lui naţională, convingeri politice şi confesiune. E un drept al nostru, furat în modul cel mai obraznic şi mai dramatic, — dreptul la limba de stat.

În legătură cu cele afirmate, îngăduiţi-mi în faţa preaînaltului for al poporului — Marea Adunare Naţională — să lansez un apel către cei 376 de deputaţi ai Sovietului Suprem al R.S.S.M:

Stimaţi deputaţi, mă adresez către domniile voastre!

Fie ca ziua de 29 august a. c. să devină o zi istorică, o zi de cotitură calitativă în evoluţia spiritualităţii naţiunii şi a conlocuitorilor din republică, o zi a consolidării forţelor restructuriste. Proiectele de lege conţin această apă neîncepută a unei reale fraţii.

Vă îndemn să susţineţi cu toţii legiferarea concepţiei ce stă la baza acestor proiecte.

Votînd pentru proiecte, vom vota pentru lichidarea separatismului spiritual dintre oamenii de diferite naţionalităţi, pe baza echităţii sociale!

Să mizăm cu toţii, în mod conştient pe bună credinţă întru susţinerea limbii de stat şi a bilingvismului real, transformînd astfel disconfortul interetnic într-o sărbătoare a dreptăţii şi a omeniei, a marii omenii!

Fermitatea poziţiei noastre

Ieri la Moscova şi-a început lucrările sesiunea extraordinară a Sovietului Suprem al U.R.S.S. Tot la şedinţa de ieri a rostit o cuvîntare deputatul Constantin Oboroc, prim-vicepremier al Republicii Moldova (se publică integral).

Stimate Soviet Suprem! Permiteţi-mi să Vă mulţumesc pentru susţinerea poziţiei Moldovei. Formula x+0, spre care tindeam practic republicile, pentru noi este deja inacceptabilă. Dar am vrea să Vă amintim că atunci cînd această formulă noi am propus-o în iunie anul trecut la primele consultări vizînd noul Tratat unional. Este inacceptabilă, deoarece chiar

atunci în republica noastră, la şedinţa Parlamentului, este încheiată chestiunea despre independenţa Republicii Moldova.

Trei zile tragice de august ne-au amintit nouă cunoscutul adevăr: oamenii se cunosc la nevoie, prietenii şi tovarăşii de asemenea. Să mai adăugăm aici şi popoarele, nu vom greşi. Doar în cîteva ore la 19 august în Moldova au format un scut comun împotrivă violenţei, puciului Preşedintele, Preziniul Parlamentului, Guvernul, 22 de mişcări şi organizaţii obşteşti şi partide (afară de fostul care «întruchipa» în sine «raţiunea, cinstea şi conştiinţa epocii noastre») şi poporul Republicii. Adresările, declaraţiile, Decretele, Hotărîrile adoptate în aceste zile şi care le aveţi în mîinile. Dvs., difuzate astăzi dimineaţă, sperăm că V-au convins de poziţia conducerii Moldovei ce nu şi-a

(Sfîrşit în pag. 3)

HOTĂRÎREA

PREZIDIULUI PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA

Cu privire la convocarea Marii Adunări Naţionale a cetăţenilor Republicii Moldova

Luînd în consideraţie cerinţele şi apelurile cetăţenilor, ale colectivelor de muncă şi ale partidelor mişcărilor şi organizaţiilor social-politice, culturale şi profesionale din republică de a proclama independenţa de stat a Republicii Moldova şi în legătură cu convocarea sesiunii extraordinare a Parlamentului Republicii Moldova care va lua în discuţie această chestiune, Prezidiul Parlamentului Republicii Moldova **hotărăşte:**

1. A convoca în ziua de 27 august 1991, la ora 10.00, în Piaţa Marii Adunări Naţionale din oraşul Chişinău, Marea Adunare Naţională a cetăţenilor Republicii Moldova.

2. A crea un comitet organizatoric al Marii Adunări Naţionale în următoarea componenţă: Moşanu Alexandru (preşedinte), Matei Valeriu, Nedelciuc Vasile, Soltan Petru, Oboroc Constantin, Ungureanu Ion Spiridon, Prisăcaru Ion, Roşca Iurie, Plasiciuc Mihail, Lari Leonida, Plugaru Anatol, Eucătaru Sorin, Liubici Pavel, Grebenşcicov Victor, Buburuz Petru, Bartaşevici Elena, Vladimir, arhiepiscopul Moldovei şi al Chişinăului, Arseni Alexandru, Tauşanji Constantin, Eerlinschi Victor, Costaş Ion, Dubrovschi Anatol, Costin Nicolae, Cimpoi Mihai, Ghimpu Gheorghe, Usatiuc Alexandru, Ciobanu Ghenadie, Nidelcu Dumitru, Danu Gheorghe.

3. A obliga Guvernul Republicii Moldova şi primarul municipiului Chişinău să întreprindă măsurile necesare pentru organizarea şi desfăşurarea Marii Adunări Naţionale.

4. A face apel la toate partidele, mişcările şi organizaţiile social-politice, culturale şi profesionale din Republica Moldova să contribuie la organizarea şi desfăşurarea Marii Adunări Naţionale.

5. Prezenta Hotărîre intră în vigoare din momentul adoptării ei.

Alexandru MOŞANU
Preşedintele Parlamentului Republicii Moldova

or. Chişinău,
25 august 1991.

Dumitru MATCOVSCHI

Independenţă, moldoveni!

Fraţi şi surori,
Părinţi, copii!
Dacă Moldova
Scumpă ni-i,

S-o apărăm,
Zic eu,
De hunte,
De vîrcolaci
Cu stea în frunte,
De venetici-pitici
Cu ghiare,
Ca fiarele
Cele mai fiare,
Gata oricînd
Să o devoreze...
Sîntem sătui
De violenţă.
Să cerem, deci,
Independenţă.

Să fim bărbaţi,
Să fim oşteni,
Acum şi-n veci
Daco-romani:
Marii, Elene
Şi Ştefani
Vulturi de munte,
Bravi şoimani,
Niciînd
Şi nicăieri Ivani,
Independenţă, moldoveni!
Independenţă, moldoveni!
Independenţă, moldoveni!

Fermitatea poziției noastre

(Sfîrșit).

...cumpătul în ceasul ...ernii. Ea a fost trei zile ...nopți nedormite alături ...a Albă a Rusiei, cu Pre...ele ei. Nici pentru o mi...nu s-a întrerupt legătura ...Casa Albă și Casa Gu...lui Moldovei unde se af...ducerea. Emiteau permanent ...posturile de radio de ama... frecvența de undă de ...kHz, de 20 și 40 m, po... radio «Traiana», sem... de recunoaștere ale Ru...ianov-Oliga, Piati, An...mnalele de recunoaște... Chișinăului. Prin inter...mijloacelor de trans... ale Chișinăului par...peană a Rusiei și Uc...a ce se face la Mos...ecare minută. Prin ...ul ministrului apără... prin intermediul re...ului nostru perma..., prin intermediul ...i Televiziunii Mol... au funcționat fără ...trei zile și trei ...nformam toată Eu...a întreagă despre ...icea la Moscova.

A doua zi după lovitura de stat în centrul Chișinăului a avut loc un miting grandios. Mii și mii de oameni scandau: «Rusia!» «Eltîn!», «Gorbaciov!». Iată aceasta e adevărata poziție a poporului nostru, stimate deputat Blohin, în zilele grelelor încercări. Aceasta-i fața poporului nostru, dar nu acea față pe care dumneavoastră, în timpul lucrului aici în Sovietul Suprem, încercați s-o prezentați acestui organ, împroșcînd cu murdărie poporul și pămîntul nostru. Și Dumneavoastră stimate Soviet Suprem, credeți acestor forțe reacționare — Blohin, Kogan, Aiksnis — care au creat în Moldova organe ale puterii — ce astăzi mai lucrează în regimul stării excepționale. Dumneavoastră, M.hail Sergheevici, aveți 30 de persoane în garda personală. În prezent orașul Tiraspol e inundat de vuietul sirenelor apărării civile. Această grupă de pucișți, care au adoptat documente în susținerea huntei, se ascunde în spatele oamenilor pașnici. Smirnov e păzit de 95 de soldați și 28 de pistolari, de stații de radio, de unități ale Districtului militar Odesa. Iată rezultatul muncii dumneavoastră distructive, stimate deputat Blohin!

Moldova a plodit pentru această țară mulți cîrmaci — Brejnev, Cernenko, Bodiul. Iată încă un cîrmaci din actuala etapă a perestroikăi. Poporul va găsi în sine forțe să se izbăvească de asemenea conducători.

Dar astăzi e rezonabilă întrebarea: unde e răspunderea deputaților Sovietului Suprem care prin telegramele lor au susținut puciul? Deputatul Palagniuk, care de asemenea a pus egrit acest popor primitor, pașnic, l-a tratat cu murdărie de la această tribună, a expediat o telegramă de susținere a pucișt.lor. Gărzii-o, stimate Bakatin, și prezentați-o Sovietului Suprem.

Eroul Muncii Socialiste Bolșakov, de la una din marile întreprinderi unionale, președinte al consiliului coordonator al așa-zisei republici nistrene, a expediat și el o asemenea telegramă. Vă vom prezenta aceste materiale, veți putea să le citiți. Acest Bolșakov, care cu cinci minute înainte de semnarea Tratatului dintre Moldova și Rusia, a încercat să intre la Ivan Stepanovici Silaev și să zădărnicească semnarea Tratatului, — iată adevăratul preș al internaționaliștilor». El, care se zbătea, zicea că «voi sta cu pieptul și nu voi permite să se șteargă drapelul roșu de pe întreprinderea mea unională, iar Tricoloru.vostru n-am să-l accept niciodată». Iată Tricolorul nostru în slavă, un drapel normal, al unui popor normal din veacu.veacurilor. De ce ar trebui să ne fie nouă rușine de Tricolorul nostru?

Dar nenorocirea constă în faptul că astăzi înfăptuim un act amoral. Este care moral să cerem astăzi unor organe care au generat acest puci, ale căror rădăcini sînt și la Dvs. în prezidiu să ne luminezc drep.atea și libertatea? Unula din locțiitori, n-am să mai zic de Lukianov, i-am telefonat luni și l-am întrebat ce se întîmplă în țară? Imi răspunde: «Vsio normalno. Vse constituționnîie organî rabotaiut normalno. Vsio spokoino, pere-daite vașemu prezidentu privet, vas obnimaiu». N-aș vrea să mă găsesc în îmbrățișarea unor asemenea oameni.

Despre partid. Noi am plodit în republică mulți lideri de partid. Pe Lucinski, pe Eremei, care s-au ascuns în afara republicii. Și pe unul, și pe altul nu l-am putut găsi în acele nopți strașnice. Iată fața adevărată a particului nostru. Slavă Domnului că el nu mai există!

Aș vrea să spun în încheiere că spiritu. reacțiunii e prezent în această sală. Răceala cu care Sovietul Suprem a primit propunerea reformelor progresiste naționale de Ruslan Hasbu.atov condiimă aceasta. Eu, dacă există pe lumea asta Dumnezeu, aș vrea să mă rog lui și să spun: dă Doamne putere Președin.elui și Parlamentului Rusiei și altor parlamente ca să sape o groapă și să coboare acolo un coșciug cu ultimele rămășițe ale reacțiunii. Odată și pentru totdeauna. In numele Tatălui, Fiului și Sfîntului Duh, Amin!

Se inițiază o tradiție

Calomniile ce s-au năpustit în ultimul timp asupra plaiului nostru, grelele încercări la care sîntem supuși cu toții, indiferent de naționalitate, credință, preferințe politice, dar mai ales dezastrul ecologic ce la amploare pe zi ce trece, otrăvind mediul ambiant și ținînd în pericol de moarte generațiile viitoare, ne cheamă la vigilență, la acțiuni comune și neîntîrziate în numele zilei de mîine.

In acest scop Mișcarea Ecologistă din Moldova și Ministerul Științei și Învățămîntului au propus de a organiza în cea dintîi zi a noului an de studii, la 2 septembrie, Ora ecologică «De suflet și de sănătate». La această acțiune sînt invitați să participe mai întîi de toate «semănătorii de lumină» — pedagogii, ecologiștii profesioniști, frunțașii M. E. M., care vor aduce la cunoștința elevilor starea de lucruri la fața locului, vor arăta ce trebuie făcut urgent pentru a stopa pericolul dezastrului ecologic ce planează de asupra noastră. Impreună cu tinerii discipoli Ora ecologică va fi consfințită prin fapte concrete, micuții desenînd o floare, o gîză, înălțînd un imn Naturii, cei mai mari îngrijind fîntîna din apropiere, pomii din curtea școlii, măturînd gunoiul etc.

Ora ecologică «De suflet și de sănătate» urmează să devină o frumoasă și nobilă tradiție a școlii și întregii societăți.

Poporul nostru are dreptul la un trai sănătos într-un mediu vital sănătos, așa precum a proclamat Mișcarea Ecologistă din Moldova prin deviza să «Un om curat, într-o țară curată, într-o lume curată».

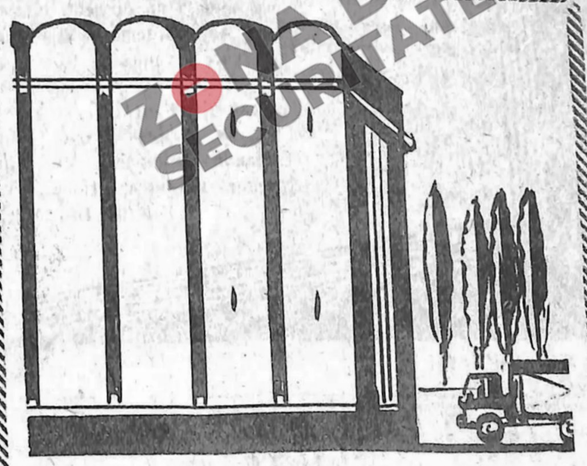
Provocație în ziar

După ce «tovarășul» A. Peciul a intrat în cîrdășie cu avanturierii din așa-numitul O.S.T.K., inițiatorul și organizatorul grevelor din 1989, ziarul «Dnestrovskaia pravda» începu să mă «pișteze» sistematic ba în calitate de președinte al comitetului de conducere al Uniunii Jurnaliștilor din republică, ba în calitate de redactor-șef al cotidianului «Moldova Suverană».

Văzînd că nu urmează nici o reacție la osîrdia contopiștilor din Tiraspol, că ei sînt ignorați complet, Peciul și compania au hotărît să-mi pună greasca numele prin falsificări viclene la care nu s-au încumetat să recurgă nici satrapii lui Beria. Ei au ticluit și au publicat în prima pagină a ziarului «Dnestrovskaia pravda» din 16 august anul curent materialul «I k semu» semnat de «Tudor Topa», pe care eu nu l-am scris. Materialul e îndreptat împotriva reformelor democratice, împotriva ministrului afacerilor interne, dl Ion Costaș. Aceasta e o provocație obraznică în stilul mistificatorilor antrenați din O.S.T.K.

In legătură cu acest act ticălos fac, în calitate de deputat în Parlamentul Republicii Moldova, o interpelare publică oficială Procuraturii republicii ca vinovații să fie trași la răspundere conform legii.

Tudor TOPA.

COMBINATELE DE PRODUSE CEREALIERE

ELEVATOARELE CIT ȘI ÎNTREPRINDERILE DE RECEPȚIONARE A PIINII

ale Asociației de stat de producție pentru colectarea și prelucrarea cerealelor «Cereale» achiziționează de la populație în cantități nelimitate contra numerar, cu preț contractual cereale alimentare și pentru nutreț.

Telegrama Președintelui României, ILIESCU, către Mihail GORBACIOV

...Iliescu, președinte...iei, în numele ...rân a transmis ...il Sergheevici ...mătoarea tele...

...3 zile care au ...politică inter...mărit cu aten... e desfășura... r, am fost ...eavoastră, de ... Eltîn, ce ...e, în fața în...a cercurilor ...e răsturna...

Ne-a fost teamă, mărturisesc, pentru viața Dumneavoastră, pentru viitorul care devenea incert, pentru viețile cetățenilor sovietici. Dar ne-am făcut publică încrederea în eșecul inevitabil al forțelor conservatoare și în caracterul ireversibil al proceselor înnoitoare — inițiate de Dumneavoastră.

Infrîngerea atît de rapidă a pucișților și victoria forțelor democratice au demonstrat caracterul profund al mișcării de înnoire a societății și adîncimea dificultăților economico-sociale prin care trec popoarele Uniunii Sovietice în acest proces înnoitor.

Sîntem convinși că această încercare va consolida forțele democratice și va da un nou fundament consolidării relațiilor dintre țările noastre.

Vă dorim viață lungă și sănătate Dumneavoastră și familiei și succes în îndeplinirea menirii Dumneavoastră istorice, aceea de a aduce cetățenilor țării Dumneavoastră prețiosul dar al democrației.

Dreptul de a cere

Președintelui Republicii Moldova dl Murcea Ion SNEGUR

Președintelui Parlamentului Republicii Moldova dl Alexandru Constantin MOȘANU

Primului-ministru al Guvernului Republicii Moldova dl Valeriu MURAVSCHI

Noi, voluntari și oameni de bună credință, adepți și promotori ai independenței Republicii Moldova, ai tuturor reformelor democratice, promovate de actuala conducere a republicii, cerem:

1. Declararea de facto și de jure a independenței Republicii Moldova.

2. Înlăturarea de la conducere a persoanelor, care sabotează reformele economice și Legea cu privire la limba de stat.

3. Tragerea la răspundere penală a tuturor persoanelor aflate în posturi de conducere ce au susținut lovitura de stat, organizată de pucișți.

4. Formarea Gărzii Naționale și a Securității Naționale independente.

315 semnături.